

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเตรียมการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพและมาตรฐานให้สูงขึ้นอย่างได้ผลนั้น กล่าวได้ว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเพราะการศึกษาระดับอุดมศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการสร้างความงอกงามทางปัญญาผ่านกระบวนการผลิตกำลังคนระดับสูง การพัฒนาวิจัยเพื่อการพัฒนาส่งเสริมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2547, หน้า 6) มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและผู้เรียนพร้อม ๆ กับทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ สร้าง และเผยแพร่ความรู้ ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยโลกในอดีต สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต บัณฑิตที่มีความรู้ สามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงาน เป็นพลเมืองที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นอย่างดี ส่วนความรู้และองค์ความรู้ที่เป็นผลิตผลจากมหาวิทยาลัย นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจแล้วยังจะต้องช่วยนำพาสังคมไปสู่ความเป็นอารยประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550, หน้า 12)

การพัฒนาประเทศในอนาคตตั้งอยู่บนฐานของพันธกิจและเป้าหมายที่เหมาะสมกับยุคสมัยและมีความก้าวหน้า มีสมดุลกับพลวัตการเปลี่ยนแปลง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) ได้กำหนดพันธกิจ 4 ด้าน คือ พัฒนาค้น สร้างเศรษฐกิจ สร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพคน พัฒนาชุมชน และแก้ปัญหาความยากจน ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน รักษาฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบธรรมาภิบาลทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งหมดนี้เป็นเป้าหมายระดับประเทศในช่วง 5 ปีข้างหน้า ในขณะที่เดียวกันก็เป็นเป้าหมายที่อุดมศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการพัฒนาคน พัฒนาความรู้ และบทบาทของอุดมศึกษาที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550, หน้า 12-13) ห้วงเวลาในปัจจุบันและอนาคต สถาบันการอุดมศึกษาต้องเผชิญกับปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยตรงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเชื่อมโยงของระบบ

เศรษฐกิจโลกเข้าสู่สังคมฐานความรู้ที่ความรู้ความสามารถของกำลังคนและภูมิปัญญาของประเทศนับเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประเทศในการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อนโยบายการพัฒนาประเทศ จากผลการวิจัยเรื่องผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยในอีก 5 ปีข้างหน้า ได้คาดการณ์ว่าแนวโน้มในอนาคต การแข่งขันการศึกษาจะทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันอุดมศึกษาไทยจึงต้องเร่งพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ หากสถาบันอุดมศึกษาใดไม่สามารถเร่งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารพัฒนาคุณภาพการศึกษา ย่อมจะทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้ และอาจต้องปิดตัวหรือควบรวมกิจการกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นไปในที่สุด ประกอบกับการเปลี่ยนสถานะสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องพึ่งตัวเอง โดยพัฒนาไปสู่การดำเนินกิจการเชิงพาณิชย์มากขึ้น มหาวิทยาลัยบางแห่งอาจปรับยุทธศาสตร์ไปสู่ทิศทางการมุ่งผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงการบุกเบิกการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อันเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพระดับสูง และเป็นการเพิ่มความสามารถแข่งขันให้มหาวิทยาลัย และมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 ข, หน้า 75, 77-78) ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาได้มีการตื่นตัวที่จะปฏิรูปอุดมศึกษาไทยพร้อมกับระบบการศึกษาทั้งระบบของประเทศ มีงานวิจัยทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่ศึกษาเกี่ยวกับอุดมศึกษาไทยเป็นจำนวนมากซึ่งชี้ให้เห็นถึงคำถามจากการเปลี่ยนแปลงและวิกฤติการณ์การศึกษาไทยในทุกระดับ ซึ่งรายงานได้เสนอปัญหาวิกฤติด้านคุณภาพการอุดมศึกษาและปัญหาสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาการได้รับโอกาสอย่างไม่เสมอภาคกัน ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาคุณภาพบุคลากร ปัญหาการขาดความเป็นอิสระและความคล่องตัว ตลอดจนปัญหาการขาดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ในขณะที่สังคมไทยมีความคาดหวังสูง ต้องการให้ระบบอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาวิกฤติด้านต่าง ๆ ของประเทศ (ดนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข, 2549, หน้า 1) สถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันและในอนาคต คงไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามอำเภอใจดังเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากแรงกดดันของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ได้นำการเปิดเสรีด้านการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจสังคมเข้าสู่ประเทศไทย ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการโดยที่คำนึงถึงความอยู่รอด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ละทิ้งเจตนารมณ์ของการเป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรให้มีคุณภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และจากการสัมมนาทิศทางการอุดมศึกษาไทย: จุดเปลี่ยนที่ท้าทาย ได้กล่าวถึงเป้าหมายในการปฏิรูปการอุดมศึกษาไทยว่า 1) จะต้องเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมฐานความรู้ที่พึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความสามารถที่จะแข่งขันกับนานาประเทศได้ 2) เป็นขุมกำลังทางวิชาการในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในระดับ

เศรษฐกิจฐานรากและระดับประเทศ 3) ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ และ 4) สร้างระบบบริหารจัดการที่ดี เพื่อคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังให้แนวคิดและแนวปฏิบัติ 6 ด้านในการปฏิรูปการอุดมศึกษาไทย คือ 1) ต้องมีความเป็นอิสระและธรรมาภิบาล 2) มีระบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผล 3) มีระบบงบประมาณแบบใหม่ ที่มีแนวคิดในการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนให้แต่ละมหาวิทยาลัยตามความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก 4) เกิดเกณฑ์มาตรฐานใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดหลักสูตรและการสอนแนวใหม่ และ 6) บูรณาการการเรียนกับการทำงาน เช่น โครงการสหกิจศึกษาที่จะมีการรื้อฟื้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับสถานประกอบการมากขึ้น ไม่ให้เป็นภาระกับสถาบันอุดมศึกษามากเกินไป (วิจิตร ศรีสุวาน, 2550, หน้า 1)

จากความสำคัญของปัญหาวิกฤติด้านคุณภาพการอุดมศึกษา คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบในหลักการกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2565) และให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานโดยคำนึงถึงมิติบูรณาการและองค์ร่วมของการพัฒนาอุดมศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ในการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ จึงเป็นพันธกิจที่เหมาะสมแก่กาลเวลา และจำเป็นต่อการพัฒนาระบบอุดมศึกษาไทยไปสู่อนาคตที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน ซึ่งหากออกแบบระบบอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยพร้อม ๆ กับติดตั้งระบบเพื่อขับเคลื่อนอุดมศึกษาอย่างก้าวกระโดด ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศสมดังเจตนารมณ์ที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาได้ทั้งการสร้างเสริมเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจที่สามารถแข่งขันได้ และการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550, หน้า 14) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยภาพการศึกษาไทยในอนาคต ผลการวิจัยได้ให้ ข้อเสนอเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยใน 10 - 20 ปีข้างหน้า เป็นฐานการพัฒนาคนไทยและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยจะต้องเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยนำผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และผลการประเมินทางการบริหารและการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาพร้อมกับผลกระทบสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม และพลังงาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และประชากรที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยพิจารณาปรับปรุงทั้งระบบ ทั้งด้านปรัชญา แนวคิด จุดมุ่งหมาย หลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน การประเมินผล ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และรูปแบบการจัดการศึกษาแนวใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

ในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา เพื่อการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในฐานะของเครื่องมือในการเรียนรู้มากกว่าการเน้นการสอนเนื้อหาวิชา และมีข้อเสนอให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเปลี่ยนเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของการอุดมศึกษา และลดภาระงบประมาณของรัฐ ยกเว้นสถานศึกษาที่จัดตั้งเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนที่ยังคงต้องการความช่วยเหลือจากรัฐค่อนข้างมาก (พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2552, หน้า 159-161)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ให้บริการการศึกษา และผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้กับสังคมไทยเป็นระยะเวลายาวนาน นับย้อนจากการสถาปนาในนาม “วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา” วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2518 เป็นวันที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้ถูกประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ให้การศึกษาทางด้านอาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิชาชีพและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพ มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน ชื่อใหม่ว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” ในวันที่ 15 กันยายน 2531 สืบเนื่องจากแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินการ โดยอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ดังนั้น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จึงได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับเดิม และยกร่างเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งได้รับการประกาศตามราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 เป็นต้นมา (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พุทธศักราช 2548, 2548) โดยมีการรวมกลุ่มวิทยาเขตจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำนวน 9 แห่ง ดังนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นนิติบุคคลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถาบัน อุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์

ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติ ทำการสอน ทำการวิจัย ผลิตครู วิชาชีพ ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพ เฉพาะทางระดับปริญญาเป็นหลัก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งเกิดจากการหลอมรวมวิทยาเขตต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษามีความเป็นเอกภาพและมีความแข็งแกร่งด้านวิชาการ และพัฒนาท้องถิ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น วิทยาเขตที่ตั้งอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร คือ วิทยาเขตจักรพงษ์วนารอดและวิทยาเขตอุเทนถวาย จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ วิทยาเขตจันทบุรี และจังหวัดชลบุรี ได้แก่ วิทยาเขตบางพระ ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานอธิการบดีด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกได้กำหนดปณิธานที่สำคัญของมหาวิทยาลัย คือ กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางภูมิปัญญาเทคโนโลยีแห่งภูมิภาค เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชน มีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นผู้นำการจัดการศึกษาวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพกำลังคนสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถเชิงการแข่งขันสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม มหาวิทยาลัยจึงมีพันธกิจสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มุ่งเน้นวิชาชีพบนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและมีความสามารถพร้อมเข้าสู่อาชีพ สร้างงานวิจัย ตั้งประดิษฐ์ นวัตกรรม บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่การผลิตและการบริหารที่สามารถถ่ายทอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศ ให้บริการงานวิชาการและการศึกษาที่มีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อการมีอาชีพอิสระและพัฒนาสู่การแข่งขัน รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและรักษาสิ่งแวดล้อม

จากปณิธานและพันธกิจของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกดังกล่าวข้างต้น ถึงแม้มหาวิทยาลัยจะทำการปรับปรุงการบริหาร คุณภาพการศึกษา การวิจัย และการบริการสังคม มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2548 มาโดยตลอดก็ตาม แต่ก็ประสบกับปัญหาในการบริหารจัดการ และมหาวิทยาลัยยังคงเน้นบทบาทด้านการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งปัญหานี้สอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษายกกรอบสองมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551, หน้า 61-62) ที่ได้เสนอแนะจุดที่ควรพัฒนาของสถาบัน ได้แก่ 1) ทิศทางในการพัฒนาอนาคตของสถาบันไม่ค่อยชัดเจน แนวคิดในการบริหารจัดการยังไม่ได้นำเอาพันธกิจหลัก 4 ด้าน ของระดับอุดมศึกษามาดำเนินการอย่างจริงจัง ขาดความชัดเจนในการนำเอาอัตลักษณ์ของทั้ง 4 วิทยาเขตมาหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน และไม่มีแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (คณาจารย์ อุปกรณ์การเรียนการสอน ระบบฐาน

ข้อมูลต่าง ๆ) 2) บริการวิชาการในบางกลุ่มสาขาวิชาไม่ชัดเจน สิ่งแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ยังต้องปรับปรุงเป็นอย่างมากเพื่อให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ 3) ทุนวิจัยจากภายนอกสถาบันมี น้อยมาก งานวิจัยของอาจารย์ประจำมีน้อย 4) อาจารย์ได้รับวุฒิปริญญาเอกมีน้อยมาก และตำแหน่ง ทางวิชาการ ศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์มีน้อยมาก รวมทั้งสัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา ไม่เหมาะสม 5) กิจกรรมนักศึกษามุ่งสู่ความเป็นบัณฑิตในอุดมคติไม่ชัดเจน ขาดความปลอดภัย ในทรัพย์สิน ขาดความเป็นระเบียบวินัย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ออกกำลังกายมีน้อย 6) การประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ ผู้บริหารระดับสูงควรส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้แนะนำทิศทางการพัฒนา คุณภาพของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา, 2551, หน้า 62) ดังนี้ 1) สร้างความร่วมมือทางวิชาการและการทำวิจัยกับหน่วยงาน สถาบันการศึกษา และเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีสาขาเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย 2) พัฒนาระบบและกลไกให้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่แล้วในกลุ่มสาขาวิชาและคณะต่าง ๆ ได้ใช้ ศักยภาพอย่างเต็มความสามารถเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัย 3) เร่งพัฒนาความร่วมมือในแต่ละกลุ่ม สาขาวิชา เพื่อรองรับความเป็นเลิศทางวิชาการและความเป็นเอกภาพในศาสตร์สาขาเดียวกัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มีความจำเป็นต้องทบทวนสถานภาพ บทบาท และให้ ความสำคัญกับปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัย กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุเป้าหมายเชิง คุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันของตนเอง และทันต่อสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกจึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาการบริหาร จัดการมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและมีคล่องตัว มีระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่มี ระเบียบและกลไกที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพที่ดี มีประสิทธิภาพ และ มีการบริหารจัดการที่ดีตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนา การบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในทศวรรษหน้า: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลตะวันออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ในทศวรรษหน้า

คำถามการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า มีลักษณะอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ในภาพรวมและพันธกิจหลักด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
2. สามารถใช้แนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบการบริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก รวมถึงการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนา และการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถปรับตัวได้ทันจากอนาคตที่จะมาถึงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แนวคิดจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัย ต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดการวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษาของ สุกัญญา โฉววิไลกุล (2547) กล่าวว่า องค์การในฐานะเป็นระบบ ซึ่งสถานะแวดล้อมขององค์การจะมีผลกระทบต่อระบบองค์การและระบบต่าง ๆ ขององค์การ สถาบันอุดมศึกษาในฐานะเป็นองค์การหนึ่งของระบบ จึงได้รับผลกระทบจากสถานะแวดล้อมต่าง ๆ ขององค์การ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษา การพิจารณาสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบ จะทำให้เข้าใจลักษณะและการดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษาอย่างชัดเจน สถาบันอุดมศึกษามีองค์ประกอบของความเป็นระบบครบถ้วน คือ มีตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต รวมทั้งข้อมูลป้อนกลับ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่และวัตถุประสงค์ชัดเจน ได้แก่ ภารกิจทั้ง 4 ประการของสถาบัน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายในสถาบันอุดมศึกษามีโครงสร้างและองค์ประกอบชัดเจน มีระบบย่อย ๆ ภายในหลายระบบ ระบบสถาบันอุดมศึกษาเป็นระบบเปิด เพราะมีการปฏิสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ ภายนอกอยู่ตลอดเวลา มีการยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามกาลเวลา และสภาพสังคมภายนอก เพราะจะต้องปรับตัวให้เข้ากับโลกภายนอก ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างระบบการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

2. แนวคิดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลกระทบต่อการศึกษานในอนาคต ได้แก่

2.1 ปัจจัยสภาวะแวดล้อม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการวิจัยสภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10 - 20 ปีข้างหน้า รายงานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลกระทบต่อการศึกษานในอนาคต มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน 4) ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม 5) ด้านการเมืองการปกครอง 6) ด้านประชากร (พินสุดา สิริรังศรี, 2552)

2.2 ปัจจัยพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อการอุดมศึกษาของไทยในอนาคต

2.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554)

ได้ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบ่มบ่ม “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อให้เทียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ “คุณธรรม” ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 47)

2.2.2 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2565)

เป็นกรอบในการดำเนินงานโดยคำนึงถึงมิติบูรณาการและองค์รวมของการพัฒนาอุดมศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทยโดยใช้กลไกของธรรมชาติ การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการความหลากหลายและเอกภาพเชิงระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550)

2.2.3 มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

2.2.3.1 มาตรฐานการอุดมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรฐานฉบับนี้ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้าน

การสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษา จึงได้กำหนดตัวบ่งชี้หลักภายใต้มาตรฐาน การอุดมศึกษาย่อยแต่ละด้าน ให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และ ประเมินคุณภาพภายในของสถาบันแต่ละแห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

2.2.3.2 มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาของไทย ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย มาตรฐาน 2 ด้าน ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหาร จัดการ 2) มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน ย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการทางวิชาการ แก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

2.2.3.3 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ตามที่ พระราชบัญญัติการศึกษานแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้ เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับ คุณวุฒิ และสาขา/ สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัด การศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นกรอบมาตรฐานให้ สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและเพื่อประโยชน์ต่อการ รับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา

2.2.3.4 กรอบมาตรฐานหลักสูตรการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นการ เสริมสร้างธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการอุดมศึกษา โดยสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่มี ความพร้อมอาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรและดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในสถาบันอุดมศึกษาได้ทั้งระบบ

2.2.3.5 กรอบมาตรฐานหลักสูตรการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยสายวิชาการ เพื่อยกระดับขีดสมรรถนะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ในด้านวิสัยทัศน์ ความรู้ ทักษะ ความชำนาญด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในฐานะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสายวิชาการ

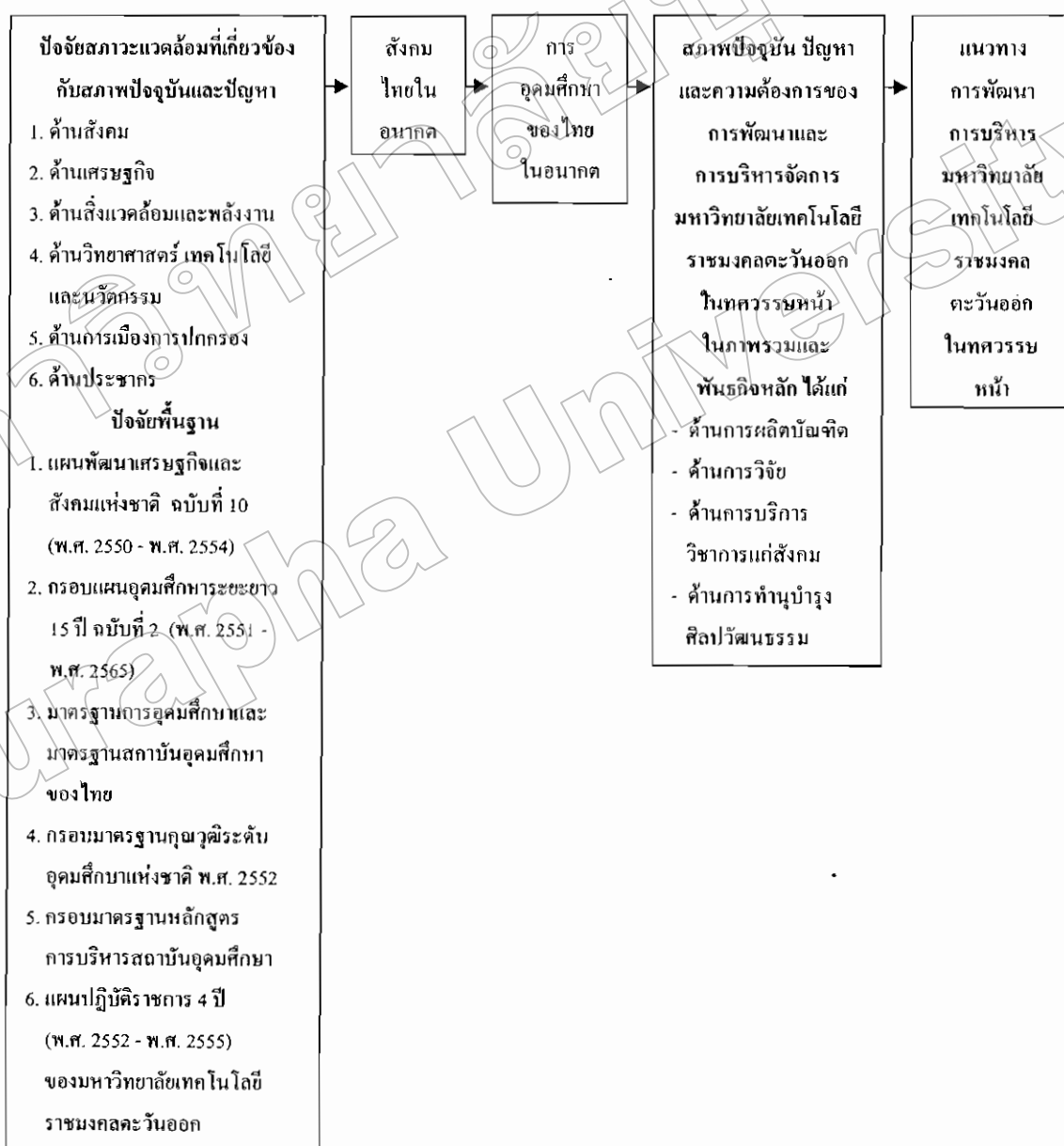
2.2.3.6 กรอบมาตรฐานหลักสูตรกรรมการสภามหาวิทยาลัย เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของกรรมการสภามหาวิทยาลัย และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เป็นหน่วยกำกับ คือ กรรมการสภามหาวิทยาลัยกับฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัย

2.2.4 แผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2555) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2555) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ และกลวิธี มาตรการต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ได้เสนอไว้กับสภามหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก, 2552)

3. แนวคิดสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้าในภาพรวมและพันธกิจหลัก ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้แนวคิดนี้จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ สภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 การบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 แผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาย้อนรอบสอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการอุดมศึกษา และมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาของไทย กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กรอบมาตรฐานหลักสูตรการบริหารสถาบันอุดมศึกษา กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2565) การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศต่าง ๆ และรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลที่เป็นสากล การบริหารมหาวิทยาลัยของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยของไทย การเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลกับมหาวิทยาลัยแบบปกติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร ปัญหาและอุปสรรคการบริหารมหาวิทยาลัยของไทย แนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัยของไทยในอนาคต

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดต่าง ๆ มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ ปัจจัยสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อสังคมไทยและการอุดมศึกษาของไทยในอนาคต ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านประชากร รวมทั้งปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2565) มาตรฐานการอุดมศึกษาและมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาของไทย

กรอบมาตรฐานหลักสูตรการบริหารสถาบันอุดมศึกษา แผนปฏิบัตินโยบาย 4 ปี (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2555) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทยในอนาคต ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ในภาพรวมและพันธกิจหลัก รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในทศวรรษหน้า: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มการบริหารเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาในอนาคต

1.1.1 ปัจจัยสถานะแวดล้อม ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และพลังงาน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านประชากร

1.1.2 ปัจจัยพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อการอุดมศึกษาของไทยในอนาคต ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) กรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2565) มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบัน อุดมศึกษาของไทย กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กรอบมาตรฐานหลักสูตร การบริหารสถาบันอุดมศึกษา แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2555) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

1.2 ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ในภาพรวมและพันธกิจหลัก ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทํานุบํารุงศิลปวัฒนธรรม

2. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนา และการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ในภาพรวม และพันธกิจหลัก จำนวน 12 คน ได้แก่

2.1.1 ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 4 คน

2.1.2 ผู้บริหารระดับคณะ สำนัก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 5 คน

2.1.3 ผู้บริหารระดับสาขาวิชา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 2 คน

2.1.4 เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 1 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า จำนวน 23 คน ได้แก่

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย หรืออดีตผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หรือรองอธิการบดี จำนวน 15 คน

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอุดมศึกษา หรือด้านการบริหารศึกษา จำนวน 5 คน

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ ที่เป็นการกรรมการสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 3 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 20 คน ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาเขตจันทบุรี และประธานโครงการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีการบิน

3. ขอบเขตของวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนา และการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ในภาพรวมและพันธกิจหลัก ผู้วิจัยดำเนินการโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic , Future Research)

3.3 ขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมณฑล จำนวน 9 แห่ง ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 8) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 9) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 เป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีวิทยาเขตในสังกัด จำนวน 4 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ วิทยาเขตอุเทนถวาย วิทยาเขตบางพระ วิทยาเขตจันทบุรี

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัย หมายถึง แบบอย่างเชิงอุดมคติที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญในการผลักดันการบริหารมหาวิทยาลัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้ในภาพรวมและพันธกิจหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

4. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย หมายถึง สภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้มีการบริหารจัดการที่ดีตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อการบรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์

5. ปัจจัยสถานะแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสังคมไทยในอนาคต ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านประชากร ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทยในอนาคต และส่งผลต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า

6. ทศวรรษหน้า หมายถึง ช่วงเวลาของการบริหารจัดการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2563